

Пиркало Д. М.

(наук. кер. – доц. Нагорний В. В.)

*студентка V курсу психолого-педагогічного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

ПРАВА ЛЮДИНИ ЯК ФАКТОР СУСПІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Права людини невід’ємні від суспільних відносин і є наднормативною формою взаємодії людей, упорядкування їхньої поведінки та координації діяльності, вони ж є також засобом подолання протиріч і конфліктів. Процес суспільної діяльності людини значною мірою залежить від обсягу прав та свобод, які визначають її соціальні можливості, характер життєдіяльності, систему зв’язків людей у суспільстві [2, с. 102]. Тому проблема прав людини завжди була предметом політичної боротьби за володіння цими правами, розширення їхньої сфери та визначення становища людини у суспільстві.

Проблема забезпечення прав та свобод людини і громадянина завжди була в центрі уваги юридичної науки, а багатоаспектний характер теми дослідження визначає необхідність звернення до різних галузей наукових знань: філософії, загальної теорії держави та права, теорії прав людини, педагогіки. Мета статті полягає у висвітленні взаємозв’язку прав людини та суспільної безпеки у сучасному світі.

Права людини – складне, багатоаспектне явище, пов’язане з генезою правових норм, які формулюють ці права. Права людини є природними можливостями індивіда, що забезпечують необхідні умови його життя, людську гідність та свободу діяльності у всіх сферах суспільного життя. Права та свободи індивіда є його соціальними можливостями, що детермінуються економічними і культурними умовами життєдіяльності суспільства та законодавчо закріплюються державою [7, с. 45].

Права людини є засобом відображення не потенціальних, а реальних можливостей індивіда, закріплених у законодавчих актах держави. Це вказує на суб’єктивний характер даних прав. Суб’єктивне право як юридична категорія має свій зміст та структуру. Зміст права складають можливості, які забезпечують реалізацію інтересів суб’єкта суспільних відносин. Структуру суб’єктивного права становлять чотири різновиди можливостей:

а) можливості поведінки у межах свободи, яка встановлена нормою права. Ця свобода забезпечує реалізацію інтересів людини у певній сфері законним шляхом, що включає порушення прав інших суб’єктів;

б) можливості користування наданим благом з метою реалізації закріплених правом суб’єктивних інтересів. Саме ця складова суб’єктивного права забезпечує реальність, дієвість та ефективність правових норм;

в) можливості вимагати виконання обов'язку іншими суб'єктами права як гарантії дієвості права;

г) можливості звертатися до суду за захистом порушеного права як гарантії поновлення порушеного права та покарання винних у порушенні прав суб'єктів [1, с. 222].

Необхідно зазначити, що держава закріплює права індивіда не довільно. Реальними будуть лише ті можливості, які відповідають певним вимогам та правилам. Підлягають закріпленню та гарантуванню державою: природні права людини; права, обумовлені рівнем економічного розвитку суспільства; права, для здійснення яких сформувалися соціально-економічні та політичні передумови; права, що відповідають об'єктивним умовам розвитку суспільства; права, які забезпечують людині певний стандарт життя; права, що визначають зв'язаність держави принципами і нормами природного права та умовами соціальних взаємозв'язків людей.

Визначення соціальної сфери як особливої форми існування матерії, а безпеки як об'єктивного явища, зумовлює можливість застосування понять, що належать до соціальної сфери в її найзагальнішому сприйнятті. Досліджуючи явища безпеки, необхідно зазначити, що суспільство являє собою історичну сукупність стосунків між людьми, групами людей, які формуються у процесах їхньої діяльності. Для свого розвитку суспільство потребує всебічного забезпечення, що є системою заходів, пов'язаних із задоволенням потреб [1, с. 192]. У системі, а це здійснення головних загальнодержавних заходів, пов'язаних із задоволенням потреб, важлива роль надається саме забезпеченню безпеки. Безпека це стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від зовнішньої і внутрішньої загрози [2, с. 207]. Однією із складових внутрішньої безпеки є громадська безпека. В сучасній юридичній літературі є різні міркування щодо поняття громадської безпеки. Л. Рогозін визначає її як систему суспільних відносин, що формуються згідно з правовими нормами, з використанням об'єктів, які становлять підвищену небезпеку для суспільства або при настанні особливих умов у зв'язку зі стихійними лихами чи іншими особливими умовами [3, с. 80].

В. Гуцін вважає, що громадська безпека являє стан, викликаний надзвичайними ситуаціями, суспільними відносинами, що регулюються системою правових, організаційних і юридично-технічних норм з метою попередження, припинення і ліквідації (локалізації) потенційної і реальної загрози життєво важливим інтересам особи, суспільства і держави [3, с. 29]. Складовими елементами цього виду безпеки є: об'єкти громадської безпеки, суб'єкти забезпечення громадської безпеки, обставини, що становлять загрозу громадській безпеці, способи забезпечення громадської безпеки.

Поняття «безпека» по-різному трактується в юридичній науці. За останні десятиліття воно поширилося серед різних верств населення України. І дедалі частіше зустрічається в законодавчих актах, наукових пра-

ця, документах і на сторінках періодичних видань. Конституція України виокремлює три головні різновиди безпеки: «безпека громадянина», «громадська безпека», «безпека держави». Дослідники проблем безпеки дійшли висновку, що безпека характеризується не мірою захищеності від зовнішніх і внутрішніх загроз, а рівнем умов для існування, належним функціонуванням і прогресивним розвитком самої соціальної системи. Припустимо, що безпека характеризується мірою захищеності, тоді необхідно було б законодавчо визначити критерії оцінки міри захищеності об'єктів безпеки. Крім того, безпеку особи, суспільства і держави необхідно розглядати з позиції пріоритету загальнолюдських цінностей.

Таким чином, охорона та забезпечення державою прав людини є мірою впливу на суспільну безпеку у сучасному світі.

Література:

1. Административное право (вопросы административно-юрисдикционной деятельности органов внутренних дел) / Под. ред. Л. Л. Попова. – М., 1983.
2. Вебер М. О. некоторых категориях понимающей социологии / М. Вебер – М., 1990.
3. Гушин В. В. К концепции обеспечения общественной безопасности в чрезвычайных ситуациях / В. В. Гушин // Сборник ГУООП МВД РФ. – М., 1996. – № 3.
4. Коментар до Конституції України / В. Аверьянов. – К.: Ін-т Законодавства Верховної Ради, 1996. – 412 с.
5. Краткий словарь по социологии [ред. Гвишиани Д. М., Лапина Н. И.] – М.: Политиздат, 1988.
6. Серегин А. В. Сущность общественного порядка и общественной безопасности как объектов административно-правовой охраны / А. В. Серегин // Актуальные проблемы совершенствования охраны общественного порядка и общественной безопасности в условиях перестройки. – М.: Академия МВД СССР, 1989.
7. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 1998. – Т. 1: А-Г. – 672 с.

Брусілова Н.Б.

(наук.кер. – ст. викладач Бездітько Б.М.)

юрисконсульт Полтавського комерційного технікуму

САМОЗАХИСТ ЯК НЕВІД'ЄМНЕ ПРАВО ОСОБИ

Відповідно до Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Така норма знайшла своє закріплення не лише у внутрішньодержавному законодавстві, а й у міжнародних нормативно – правових актах. Згідно із законодавством України, порушені права і свободи людини мають захищатися державою в особі компетентних органів. Але,